

Espesyal nga Ulat

BANGIS NGA PAGPANUMPO SANG PASISTANG REHIMEN US-MARCOS

Report sa Tawhanon nga Kinamatarung
(Disyembre 1, 2022—Disyembre 1, 2023)

Disyembre 2, 2023

Pasiuna

Ang report nga ini ang gikan sa impormasyon nga gintipon kag gin-usisa sang Ang Bayan (AB) angot sa mga kaso sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung nga kahimuan sang Armed Forces of the Philippines (AFP), Philippine National Police (PNP) kag iban pa nga armadong ahente sang rehimen US-Marcos halin sang Disyembre 1, 2022 tubtob Disyembre 1 subong nga tuig. Ginalaragway diri ang kabaskugon sang brutalidad kag kapintas nga naagum sang pumuluyong Pilipino sa nagligad nga isa ka tuig, sa idalom sang nagapadayon nga kampanya sang pagpanumpo kag kontra-insurhensya sang rehimen US-Marcos.

Tuyo nga ipalab-ot sang AB nga labaw sa kadamo pa nga kaso sa kabukiran ang wala nagakareport tuga sang kabudlayan sa pagpadala sang report sang mga yunit nga nagapangatubang sa baskog nga operasyon militar. Wala man sini nasakop ang mga ginpatay sa ngalan sang "gyera kontra droga" nga ginsuguran sang rehimen Duterte kag ginpadayon sang subong nga rehimen. Indi man husto nga nasakop sa subong na report nga ini ang madamo nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang pumuluyong Moro nga masami indi mabuyagyag sa publiko.

Sa report nga ini, gin-isa-isa sang AB kag gintumod ang nagkalain-lain nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa kada insidente. Gingamit sini ang internasyunal nga basehan sa pagtanya sang isip sang mga biktima sang ebakwasyon kag militarisasyon, kag sa isip sang mga bata nga apektado.

Patakarán sang pagpanumpo

Sadtong Agosto, ginsapubliko sang rehimen US-Marcos ang bag-o nga National Security Policy (NSP) para sa tuig 2023-2028. Sa idalom sini, wala sang nagbag-o sa malala nga pasistang terorismo sang estado, pagluhod sa imperyalismong US kag pagsumpo sa mga pwersang patriyotiko kag demokratiko.

Padayon nga ginapatuman sang bag-o nga NSP ang pagpaidalom sa tanan nga aspekto sang katilingban—halin ekonomiya tubtob kinaiyahan—sa balayon sang "pungsodnon nga seguridad" nga ilabi nagapadako sang papel sang militar kag mga ahensyang pangseguridad sa pagpadalagan sang reaksyunaryo nga estado. Padayon nga nagaluntad ang AFP kag mga pwersang pangseguridad, paagi sa National Task Force-Elcac, nga nagapanginbabaw sa mga sibilyan nga ahensya kag lokal nga mga guberno tubtob sa lebel sang barangay.

Direkta nga gindeklarar sang bag-o nga NSP ang pagpatuman sang mga tikang agud sumpuon ang ginatawag sang rehimen nga "mga ligal nga prente sang CPP-NPA-NDFP" agud kuno "untaton ang rekrutment, utdon ang suportang pinansya kag batuan ang propaganda." Sa nagligad nga tuig, wala sa gihapon untat ang malisyoso nga pag-angot sang mga aktibista sa armado nga kahublagan agud hatagan rason ang mapintas nga pagpang-atake sa ilar, amo man sa mga kasumpong sini sa pulitika kag mangin sa ordinaryo nga pumuluyo. Talalupangdon ang pagdamo sang mga sibilyan nga biktima sang pilit nga pagkadula ukon pagdesaparesido.

Sa kabukiran, ginapaidalom sa tuman nga militarisasyon kag okupasyon ang mga komunidad sa porma sang mga *focused military operation* kag okupasyon sa mga baryo sa tabon sang Retooled Community Support Program (RCSP). Sa mga operasyon sini, mga sibilyan kag mangunguma ang nagapanguna nga ginatarget sang kapintas militar kag pagpanumpo. Kadungan sini ang patarasak nga *aerial bombing*, istraping kag pagpanganyon sa mga ulumhan kag bukid nga nagabutang sa peligro sa kabuhi sang mga sibilyan kag nagaguba sa kinaiyahan.

Ginpadayon man sang rehimen ang kuno mga "lokalisado nga estoryahanay pangkalinong," nga wala sang iban kundi kampanya sang intimidasyon, pwersahan nga "pagpasurender" sa mga sibilyan kag pagpangurakot sa pondo sang banwa.

Padayon man ang haraskal nga paglapas sang estado sa mga pagsulundan sa inaway, sa porma sang hungod nga pagpatay sa mga pilason nga hangaway, pagpatay sa mga sibilyan sa mga "peke nga engkwentro" kag pagpaantus sa bilog nga komunidad sa mga panahon sang operasyon kombat.

Sa paglapas sa tawhanon nga kinamatarung

Sa listahan sang Ang Bayan, 127,386 ang nangin biktima sang mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang rehimen US-Marcos sa nagligad nga tuig. Nalista sang AB ang naglab-ot sa 957 ka kaso (ukon masobra sa duha ka kaso kada adlaw) sang mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa bug-os nga pungsod. Pinakamadamo nga kaso ang nalista sa bulan sang Marso (129 kaso).

Sa abereyds, may yara sang pito ka biktima sang pampulitika nga pagpamatay kada bulan. May yara sang isa ka biktima sang pag-abdak kada semana kag duha ang biktima sang tortyur kada duha ka semana. Nakalista ang AB sang 284 ka biktima sang pagpaandam, pagpamahog kag intimidasyon kada adlaw. Indi magnubo sa 4,524 ang nangin biktima sang pilit nga pagpabakwit kag dislokasyon tuga sang okupasyon militar sa kabukiran.

Mga Paglapas sa Tawhanon nga Kinamatarung

(Disyembre 1, 2022 – Disyembre 1, 2023)

Isip sang biktima:

127,386

Isip sang mga kaso:

957

Pagpatay

79

Pag-abdak

87

Pagpang-ipit

898

Paslaw nga
Pagpatay

28

Pag-aresto
kag detensyon

155

Pwersahan nga pagbakwit
kag dislokasyon

4,524

Tortyur

44

Pangastigo

58

Pagpamahug, pagpang-ipit,
intimidasyon

103,736

ISIP SANG KASO SA KADA REHIYON
(DISYEMBRE 1, 2022 - DISYEMBRE 1, 2023)

25

CORDILLERA

4

ILOCOS REGION

22

CENTRAL LUZON

197

SOUTHERN TAGALOG

13

PANAY ISLAND REGION

345

NEGROS ISLAND REGION

12

CENTRAL VISAYAS

37

NORTH CENTRAL MINDANAO

22

CAGAYAN VALLEY

18

METRO MANILA

143

BICOL REGION

67

EASTERN VISAYAS

12

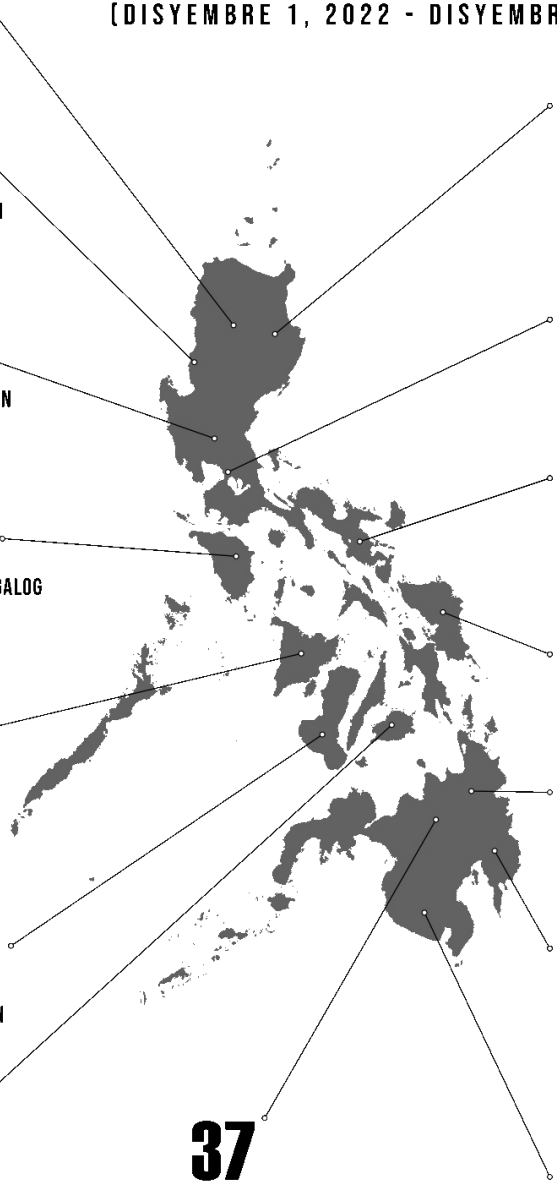
NORTH EASTERN MINDANAO

3

DAVAO REGION

11

FAR SOUTH MINDANAO

Pagpatay, paslaw nga pagpatay kag tortyur

Indi magnubo sa 79 ng biktima sang pampulitika nga pagpatay sa bug-os nga pungsod sa nagligad nga tuig. Ang 25 ka biktima ang ginpatay samtang yara sa kustodiya sang militar. Trese naman sa mga biktima ang natapatay tungod sa patarask nga pagpaniro sang militar.

Mayorya sa mga kaso ang nalista sa panahon nga nagalunsar sang mga *focused military operations* (FMO) kag RCSP sang mga suldado kag pulis sa mga komunidad. Halos tanan nga mga pagpatay ang ginapagwa sang AFP nga mga peke nga enkwentro ukon himu-himo nga inaway, nga madasig nga ginasabat sang pamilya, tupadbalay kag mangin sang mga upi-syal sang lokal nga konseho sa baryo. Gilayon man nga ginapanginwala ang mga ini sang yunit sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa lugar. Agud nga ipagwa nga natapatay sa engkwentro, gina-ilisan, ginabutangan sang armas, bala kag iban pa nga gamit militar ang ila mga bangkay, kag ginabutang sa lutak. Pareho sang nagligad, nagapadayon ang pagkuha sang mga militar sang piktyur sang mga bangkay agud ilapta sa *social media* kag dugukan sang ila nga mga *troll*.

Sa mga ginpatay, pinakamadamo ang mangunguma (56). Lima sa mga biktima ang menor-de-edad, kabahin ang isa ka 2-anyos nga bata nga lalaki. Sa kabilugan, 11 ang babaye, kabahin ang 6-ka-bulan nga nagabusong, ang ginpatay sang mga suldado kag pulis. Sa mga biktima, 22 ang mga *hors de combat* (mga kombatant nga wala na sang ikasarang nga magbato tungod pilason ukon masakiton), indi kombatant ukon mga retirado sang rebolusyonaryong kahublagan. tatlo ka kaso sang masaker naman ang nalista.

Sa kasyudaran, lutaw nga kaso ang pagpatay kay Jude Fernandez, betera-no nga organisador sang kahublagan mamumugon, sadtong Setyembre 29. Ginpagwa nga "nagbato" siya samtang ginaserbe ang mandamyento de aresto sa ginadayunan niya nga balay sa Binangonan, Rizal. Indi armado si Fernandez. Sandig sa report sang grupo nga nagpanalawsaw sa lugar sang krimen, wala sang may nakita nga ebidensya nga "nagbato" siya. Sayop man ang mandamyento nga ginserbe sa iya, nga nakapangalan sa isa ka "Oscar Dizon." Ika-apat siya nga biktima sang pagpatay sa kubay sang kahublagan pamugon sa panahon ni Marcos.

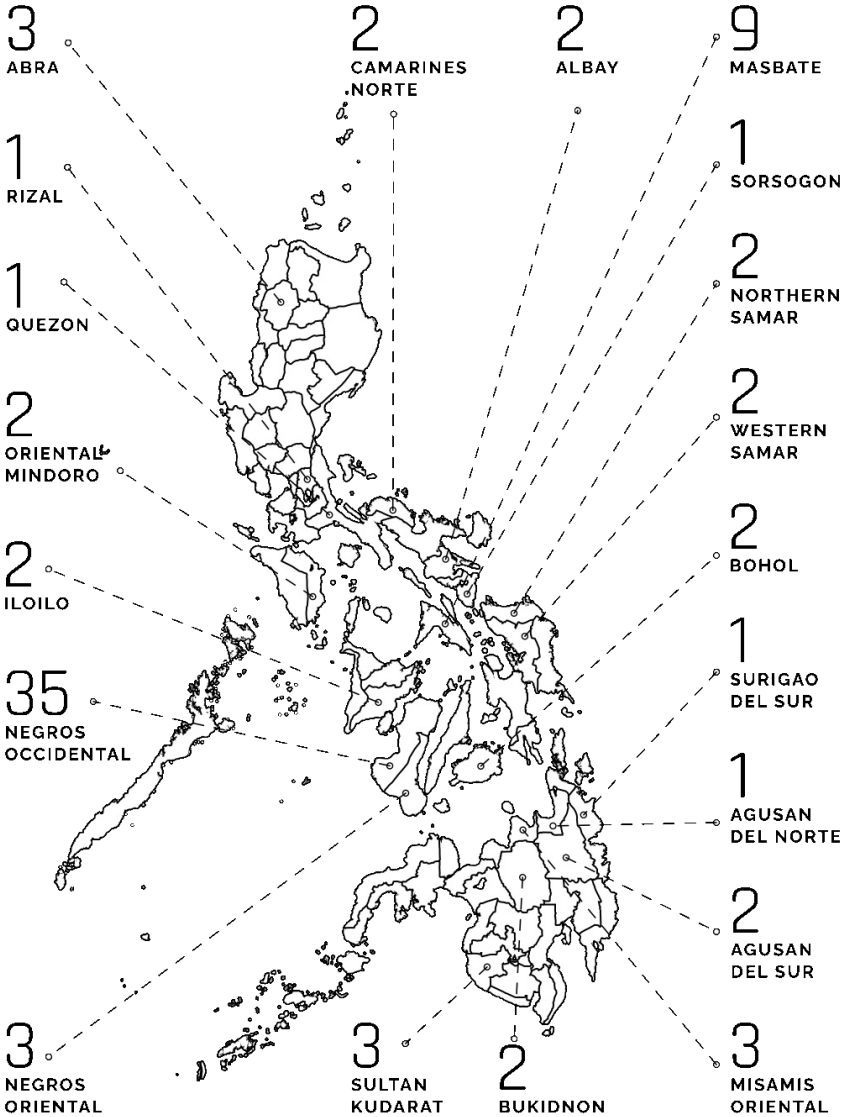
Sa kabukiran, makasilidni ang ginhimo nga krimen sang militar sa aktibista nga si Arthur Lucenario. Gin-abdak siya sadtong kaagahon sang Abril 14 sa banwa sang San Miguel sa isla sang Bohol kag likom nga ginbilanggo sa sulod sang isa ka bulan. Sadtong Mayo 12, ginbutang ang patay niya nga lawas sa Barangay Tabuan, Antequera. Naghimo ang AFP sang estorya nga engkwentro agud hinabunan ang ila nga krimen. Marka sa iya bangkay ang kagrabe sang naaguman nga tortyur.

POKUS : Masaker sa Kabankalan 6

Nagabyahe sadtong Setyembre 21 ang lima ka hangaway sakay sa traysikol nga ginamaneho ni Robin Gaitan sang ginpaulanan sila sang bala sang mga suldado sang 47th IB sa Sityo Lubi, Barangay Tabugon, Kabankalan City, Negros Occidental. Gilayon nga napatay ang anom, upod ang medik sang BHB nga si Mellisa de la Peña (Ka Diane), na sadto anom ka bulan nga nagabusong, kag ang iya bana nga si Alejo de los Reyes (Ka Bravo). Ang tatlo pa ka mga hangaway nga napatay amo sila ni Bobby Pedro (Ka Rekoy), Mario Mullon (Ka Goring) kag Janice Flores (Ka Joyce). Indi sila armado pero ginpagwa sang militar nga may yara sang "engkwentro" kag nakakuha pa sang armas pagkatapos sini.

Ginsabat naman sang BHB ang kabutigan sang 47th IB. Pahayag sini, lapas sa mga internasyunal nga makitawhanon nga laye ang pagpatay sa lima ka kombatant nga wala sa pusisyon nga pagbato. Gihatagan naman tum-ok ni Bishop Gerardo Alminaza sang San Carlos, Negros Occidental nga dapat ginpasiguro sang militar ang maksimum nga proteksyon sa kabanggi nga partido, ilabi pa nga may yara sang sibilyan, pareho sa gintalana sang Martens Clause.

Nalista naman sang Ang Bayan ang 28 ka kaso sang paslaw nga pagpatay sa nagligad nga tuig sa Kalinga, Camarines Norte, Masbate, Negros Occidental, Negros Oriental, Northern Samar, Surigao del Sur, Bukidnon kag Misamis Oriental. Imbolbado sa mga kaso nga ini ang mga naga-operasyon nga yunit sang militar, nga sa kahadlok maunahan, patarasak nga nagapaniro sa sin-o man nga masugata sa lasang ukon sa dalan.

Sa Bukidnon, balda, pilas kag truma ang naangkon sang tatlo ka Lumad nga nagtaripad sang dalagan sang gulpi sila nga ginpaulanan sang bala sang mga suldado nga naga-operasyon. Yara sa lasangon nga bahin sang Barangay Indalasa, Malaybalay City sila ni Levi, Jemboy kag isa ka wala napangalanan para manguha sang durian sang masugata sila sang mga suldado sadtong Nobyembre 17. Sa ila nga pagdali-dali, nabilin nila ang debomba nga pusil nga gingamit nila sa pagpangayam. Ginapabugal ini sang militar nga "nakuha" sa isa ka "engkwentro" sa isa ka yunit sang BHB, kag wala ginbalik bisan nga nagkadto ang datu sang tribu.

Sa Masbate, nakaluwas sa tuyo nga pagpatay ang tatlo ka sibilyan nga sadto nagatinir sa isa ka balay sa Sityo Milagro, Barangay Guindawhan, Pio V. Corpus. patarasak nga ginpaulanan sang bala sang pwersa sang 2nd IB ang balay bag-o ini ginsunog.

Sa Negros Occidental, ginhanaan nga patyon sang mga tinawo sang 94th IB ang bata sang mga mangunguma nga si Crispin Tingal Jr sadtong Mayo 3 sa Sityo Paluypoy, Barangay Buenavista sa Himamaylan City. Tuyo sang suldado nga pungan siya nga ibuyagyag ang brutal nga pagpatay sang mga suldado sa iya nga amay. Nakapalagyo siya kag nakalikaw sa pagpaulan sang bala sang mga berdugo.

Indi man magnubo sa 44 ang naka-agum sang tortyur sa kamot sang mga suldado. Kalabanan sa mga biktima ang gin-initan sang suldado ukon ginpasibangdan nga nagabulig sa hangaway sang banwa.

Pag-aresto, pag-abdak, kag pagpaandam, pagpang-ipit, kag intimidasyon

Nakalista ang AB sang 77 ka kaso sang arbitrario nga pag-aresto kag detensyon sa 26 ka prubinsya sa nagligad nga tuig. Indi magnubo sa 155 ang biktima sa mga kaso nga ini. Pinakamadamo ang gin-aresto kag gin-detine sa Negros Occidental (38), sunod ang Negros Oriental (17), Batangas (12), Kalinga (11) kag Masbate (9).

Ginpasakaan sang hinimo nga mga kaso sang *illegal possession of firearms and explosives* kag pagpatay kag paslaw nga pagpatay ang kalabanan sa mga biktima agud idingot ang higayon nga makapyansa kag madugayan sila nga ibilanggo. Wala sang ginapili ang militar sa gina-aresto-tigulang, masakiton, aktibista ukon bisan simple nga sibilyan lang sa baryo.

Sa Masbate, gin-aresto ang 70-anyos nga si Dolores Rapsing-Belibit sa simple nga kabangdanan nga utod siya sang nagtaliwan nga Jose Rapsing, martir sang rebolusyonaryong kahublagan, kung sa diin nakapangalan ang kumand sang BHB-Masbate. Siyam ka yunit sang militar kag pulis ang naglusob sa iya balay sa Barangay Bolo, Masbate City, Masbate sadtong Setyembre 30. Ginpasakaan siya sang duha ka kaso sang pagpatay, hana nga pagpatay, kag iban pa nga krimen.

Sa Bohol, ginreyd sang gintingob nga pwersa sang Criminal Investigation and Detection Group (CIDG) kag PNP ang balay ni Adolfo Salas Sr, 75 anyos, kilala man sa tawag nga Tatay Opong, sa Purok 5, Barangay Tubod, Candijay, Bohol mga ala-1 sang kaagahon sadtong Mayo 25. Ginpang-ukay ang iya nga balay sa dulot sang isa ka search warrant kag ginapagwa nga nakuhaan sang pistola nga kalibre .45 kag isa ka kalibre .38, madamo nga bala kag isa ka granada. Katapo nga tigtukod siya sang pamprubinsya nga sanga sang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas nga Humabol-KMP

Sa ulihi nga lista, sang grupo nga Karapatan, may yara sang 795 ka bilanggong pulitikal sa pungsod kung sa diin 159 ang kababainhan. Sa mga ini, 98 ang masakiton kag 78 ang tigulang. Otsenta'y kwatro (84) sa ila ang gin-aresto kag ginbilanggo sa idalom sang rehimen US-Marcos.

POKUS: Basura nga mga kaso

Sa atubang sang patakaran sang rehimen US-Marcos sang malaparan nga pag-aresto, nakalista sang nauna na nga mga kadalag-an ang mga aktibista kag grupo sa tawhanon nga kinamatarung sa Batangas pagkatapos ang asud-asod nga pagbasura sa sampaw-sampaw nga mga kaso batuk sa ila.

Sundanay nga ginbasura sang mga korte sadtong Nobyembre ang mga kaso nga ginpasaka sang 59th IB batuk sa apat ka aktibista sa Southern Tagalog nga sila ni Hailey Pecayo, John Peter Garcia, Ken Rementilla kag Jasmin Rubia. Ginpasaka sa ila ang mga kaso sang paglapas sa RA 9851 ukon Act on crimes Against International Humanitarian Law, Genocide and other Crimes Against Humanity kag Anti-Terror Law.

Ginagamit sang rehimen US-Marcos ang Anti-Terror Law agud malaparan nga sumpuon kag atakehon ang mga kritiko kag nagabato sa iya anti-pumuluyo nga patakaran. Sa Southern Tagalog pa lang, indi na magnubo sa 19 nga mga aktibista ang ginpasakaan sang mga kaso gamit ang laye nga ini.

Nalista man sang AB sang nagligad nga tuig ang 87 ka biktima sang pag-abdak. Ang mga kaso sang pag-abdak ang may kinaiya sang maat-hag nga intension sang estado nga hungod nga taguon ang biktima kag ipanginwala nga yara sa kustodiya nila ang mga ini. Ang iban sa mga biktima ang ginlutaw sang estado nga patay na pagkatapos ang pila ka panahon nga pagkadula, ukon kung indi man ginabilanggo sa hinimo nga mga kaso.

Sa listahan sang AB sa nagligad nga tuig, 18 sa mga gin-abdak ang gin-patay sang mga pwersa sang estado. Naglab-ot man sa 10 ang mga gin-abdak sa nagligad nga tuig nga wala pa sa gihapon ginalutaw. Sa kabilogan sa idalom sng rehimen US-Marcos, may yara sang indi magnubo sa 11 desaparecido.

11

DESAPARESIDOS

 Elgene Mungkal

 Hulyo 3, 2022

 Moncada, Tarlac

 Ma. Elena Pamposa

 Hulyo 3, 2022

 Moncada, Tarlac

 Ariel Badiang

 Pebrero 7, 2023

 Manolo Fortich, Bukidnon

 Renel delos Santos

 Abril 19, 2023

 Hinigaran, Negros Occidental

 Denald Laloy Mialen

 Abril 19, 2023

 Hinigaran, Negros Occidental

 Lyn Grace Martullinas

 Abril 19, 2023

 Hinigaran, Negros Occidental

 Dexter Capuyan

 Abril 28, 2023

 Taytay, Rizal

 Gene Roz Jamil de Jesus

 Abril 28, 2023

 Taytay, Rizal

 Bea Lopez

 Setyembre 15, 2023

 Sibalay City, Negros Occidental

 Lee Sudario

 Setyembre 29, 2023

 Gabaldon, Nueva Ecija

 Norman Ortiz

 Setyembre 29, 2023

 Gabaldon, Nueva Ecija

Nangin lapnagon ang taktika sang rehimen US-Marcos sang pag-abdak kag sikreto nga detensyon sa mga sibilyan, hangaway sang BHB kag mga rebolusyonaryo sa tuyo nga "pabaliskaron" sila kag gamiton sa mahigko nga gyera sang estado. Diri ginagasto sang rehimen ang confidential kag intelligence funds sa pag-arkila ukon pagtukod sang ginatawag sini nga mga safe house kung sa diin ginapaidalom ang mga nadakop sa indi matulon nga mga pamaagi sang pagtortyur (mental, emosyonal kag pisikal).

Sa Eastern Visayas, uyat sang 8th ID sila ni Mariel Rebato kag Monica Ogacho, pareho mga bag-o nga iloy, kag ila nga mga lapsag. Upod nila nga nabilanggo sa kampo sang 8th ID sa Barangay Mauling, Catbalogan, Samar sila ni Marygrace Tambis Bisina, Renato Chokoy Rufo kag tatlo pa ka gin-abdak sang militar sadtong Marso 2023. Ang pila sa mga biktima ang ginkuha sang militar halin sa ila gina-arkilahan nga balay sa Calbayog city sadto pa sang Disyembre 2022.

Wala sang may napasaka nga kaso batuk sa ila pero nagapabilin sila nga ginpriso kag indi mabisita sang mga himata. Wala man sila sang ligal nga representasyon.

Nakalista man ang AB sang indi magnubo sa 103,736 ka biktima sang pagpaandam, pagpang-ipit kag intimidasyon. Nangin lutaw sa mga kaso sang pagpang-ipit kag pagpamahog ang pag-atake sa kinamatarung mamumugon kag hilway nga asosasyon kag unyonismo. Magluwas diri, labaw nga mas dako ang isip sang mga biktima kung dal-on ang linibo pa nga ginparada kag pilit nga "ginpasurender" sang militar bilang mga katapo ukon tigsuporta sang BHB sa kasyudaran kag kabukiran.

POKUS: Pinasahi nga kaisog nila Jhed kag Jonila

Nakibot ang National Task Force-Elcac kag AFP sa kaugalingon sini nga press conference sadtong Setyembre 19 sang maisog nga ginbuyagyag nila Jhed Tamano kag jonila Castro ang pag-adbak, detensyon, pagpamahog kag pagpamilit kabaliskaran sa gusto pagwaon sang militar nga sila ang mga "surenderi."

Sila ni Tamano kag Castro ang gin-abdak sang mga ahente militar sa Orion, Bataan sadtong Setyembre 2. Preho sila mga aktibista nga maki-kinaiyahan nga anay estudyante sang Bulacan State University. Base sa mga nakasaksi, nagapanginpadlos ang duha sa mga armadong lalaki nga pilit nagapasakay sa ila sa isa ka van. Gintuyo pa sang isa nga magsaka sa gate sang malapit nga balay pero wala siya nakapalagyo. Bugtong nga mga tsinelas nila ang nabilin nga marka sang mapintas nga pag-abdak sa ila. Sa sulod sang van, nagpakilala sa ila ang mga suldado bilang ahente sa paniktik sang 70th IB. Sa sulod sang 14 ka adlaw, ginpanginwala sang militar nga uyat nila ang duha.

"Ang matuod sina, gin-abdak kami sang militar," maisog nga pahayag nila Castro kag Tamano, nga tuman nga ginkakibot sang tupad nila nga kumander sang 70th IB. "Indi matuod ang unod sang affidavit (nga nagsurender kami) tungod ginhimo `to kag ginpirmahan sa sulod sang kampo sang militar."

Kalalat-an sang militar sa mga komunidad

Sa ngalan sang malain katuyuan nga lubos na nga "dugmukon" ang rebolusyonaryong kahublagan sa kabukiran ukon di gani "ipabilin" ang naangkon na nga kadalag-an kag deklarasyon nga "insurgency-free" sa mga prubinsya, ginasaklam sang mga operasyon kombat sang AFP kag PNP ang madamo nga komunidad sa kabukiran. Ginagamit sini ang masobra 166 batalyon pangkombat sang militar kag pulis sa mga focused military operation, pati na ang pila ka linibo ga pwersa nga paramilitar.

Sa nagligad nga tuig, nalista sang AB ang indi magnubo sa 4,524 ka biktima sang pwersahan nga pagpabakwit kag dislokasyon. Sobra ukon kuilang 3,200 naman ang biktima sang blokeyo sa pagkaon kag ekonomiya.

Iligal nga ginagamit sang mga suldado sang AFP ang mga sibilyan nga istruktura sa mga sentro sang populasyon kung sa diin apektado ang 3,356 ka residente.

Sa kabilogan, nalista sang AB sa nagligad nga tuig ang 54 ka kaso sang aerial bombing, istraping kag pagpanganyon sa Agusan del Norte, Agusan del Sur, Aurora, Bukidnon, Cagayan, Iloilo, Kalinga, Masbate, Negros Oriental, Negros Occidental, Northern Samar, Samar kag Oriental Mindoro.

POKUS: Terorismong militar sa Zambales Mountain Range

Wala lang-at nga focused military operation ang ginalunsar sang mga pwersang militar kag pulis sa na-aminhan nga bahin sang Zambales Mountain Range. Sugod pa Enero, nagpatigayon sang operasyon ang 7th ID sa lugar apang mas ginapabaskog ini sa nagligad nga duha ka bulan. Apektado sini ang pumuluyo sang Zambales, Tarlac kag Western Pangasinan.

sugod sang ulihi nga semana sang Setyembre tubtob ikaduha nga semana sang Oktobre, indi magnubo sa isa ka kumpanya sang 69th IB ang nagsakop kag nanggamo sa kabuhi sang mga tawo sa tagduha ka barangay sa mga banwa sang Iba kag Palauig sa prubinsya sang Zambales. Sa panahon sang operasyon, nagapatigayon ang mga ini sang tsekpoynt kag ginarekisa ang mga gamit sang tanan nga naga-agi. Wala na nakpangayam kag nakapangabuhi sa bukid ang mga nagapuyo diri.

Gindugang man sa Zambales mountain Range ang tropa sang 71st IB halin sa ehion sang Ilocos. Nagapanguna ini sa pagpatigayon sang RCSP sa Western tarlac kag Western Pangasinan. Nagakampo ang yunit sa mga baryo kag sapilitan nga "ginapasurrender" ang mga sibilyan. Katimbang sini ang 3rd Mechanized IB nga nagpalayas sa mga mangunguma nga nagapuyo kag nagatikad sa Tinabla, isa ka komunidad nga yara sa kabukiran sa dulunan sang San Jose kag Mayantoc, Tarlac. Kasubong nga sementeryo pagkatapos mapahalin ang mga residente tuga sang pagkampo sang 3rd Mechanized IB.

Paglapas sa kinamatarung sang kababainhan kag bata

Wala sang may ginapasin-o ang AFP kag PNP sa mahigko nga gyera kontra-insurhensya sini batuk sa rebolusyonaryong kahublagaan. Sa nag-kalain-lain nga bahin sang pungsod, madamo mga kabataan kag kababainhan ang apektado sang operasyon militar kag direkta nga ginatarget sang mga armado nga gaway sang estado.

Labaw nga mas mabug-at ang paglapas sa kinamatarung sang bata kag kababainhan. Partikular nga gintumod sang Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict sang United Nations General Assembly sadtong Disyembre 14, 1974 nga isa ka krimen sa inaway ang "tanang porma sang pagpanumpo kag mapintas kag indi makitawhanon nga pagkabig sa kababainhan kag mga bata, kabahin ang pagbilanggo, pagtorturyur, pagpaniuro, madamuan nga pag-arresto, kolektibo nga pagsilot, pagpangguba sang puluy-an kag pwersahan nga pagpabakwit, nga ginapatuman sa mga operasyon militar sang mga pwersang nagapakig-away (Bilang 5)."

Sa listahan sang AB, lima ka bata ang ginpatay sang mga suldado sa nagligad nga tuig. Linaksa ka mga kabataan ang nangin biktima sang pilipit nga pagpabakwit kag dislokasyon tuga sang patarasak nga pagpaniuro, pagpanganyon kag pagpamomba lapit sa ila mga komunidad.

PAGPANG-ATAKE SA KINAMATARUNG-BATA

ISIP SANG BIKTIMA
7,302

ISIP SANG MGA INSIDENTE
250

5
PAGPATAY

7
PAG-ABDAK

5
PASLAW NGA
PAGPATAY

15
PAG-ARESTO
KAG DETENSYON

47
PATARASAK
NGA PAGPANIRO

185
PAGDINGOT SA PAGKAON
KAG EKONOMYA

7
PANGKASTIGO

1,425
PWERSAHAN NGA PAGBAKWIT
KAG DISLOKASYON

664
PAGPAMAHUG,
PAGPANG-IPIT, INTIMIDASYON

3
PAGPANG-IPIT

POKUS: Kalakasan sa bata sa Western Samar kag Bukidnon

Sa Western Samar, ginpatay sa pagpaniro sang mga suldado sang 63rd IB ang isa ka 2-anyos nga si Intoy, upod ang iya lolo nga si Ronie Obiado, sa Sityo Salvacion, San Jose de Buan, Western Samar sadtong Setyembre 25. Nakadala-gan palayo ang asawa ni Obiado apang wala pa ini nakit-an tubtob subong. Nakaluwas man sa pagpaniro ang mga ginikanan ni Intoy. Ginpagwa sang militar nga Pulang hangaway si Obiado agud hinabunan ang krimen.

Sa Bukidnon, gin-aresto sang 88th IB ang iloy nga si Charlyn Pacquiao Dionson, upod ang sadto duha ka bulan pa lang niya nga lapsag nga si Baby Asly sadtong Pebrero 28 kag ginpasakaan sang kaso nga pagpangsunog. Nahilway siya sang ginbasura sang korte ang hinimo nga kaso. Pero walo ka bulan pagkatapos sini, liwat siya nga gin-aresto kag ginbilanggo, upod ang sadto 11 ka bulan na nga si Baby Asly. napilitan siya nga "magsungka" sa mga pulis sa panahon nga ini tungod sa pagmasakit ni Baby Asly kag kabudlayan sini sa pag-ginha-wa. Indi sila makakadto sa ospital tuga sang kahangawa may kaangtanan sa kaso nga ginpasaka sa iya. Ginatinguha subong sang estado nga ihamulag ang bata sa iya samtang ginapilit siya nga "makigbinuligay" sa militar.

Nalista naman sang AB sa nagligad nga tuig ang lima ka kaso sang pagpanglugos kag sekswal nga pagpang-abuso batuk sa kababainhan. Nalista ang mga kaso nga ini sa Batangas, Negros Occidental kag Oriental Mindoro.

Sa Oriental Mindoro, duha ka babaye sa Bongabong ang ginlugos sang mga suldado sang 203rd IBde kag CAFGU sadtong Agosto. Para taguon ang krimen kag pahipuson ang isa sa mga biktima, pilit nga ginbayaran sang mga pasista sang ₱30,000 ang iya nga pamilya.

Sa Negros Occidental, duha ka kaso sang pagpanglugos sang mga suldado sang 94th IB ang ginreport sang mga residente sang Barangay Carabalan, Himamaylan City. Nahitabo ang krimen sang naghiwat sang bayle (sinaot) ang mga suldado sa barangay sadtong ulihi nga semana sang Agosto.

Tunok sa estoryahanay pangkalinong

Samtang nagapostura nga tuyo makighinun-anon sang kalinong sang Gubyerno ng Republika ng Pilipinas (GRP) sa National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sa ginpirmahan nga Oslo Joint Statement sadtong Nobyembre 23 sa Oslo, Norway, nagapabilin nga madamo ang sablag kag kabaliskaran ang patakaran nga ginapalakat sang rehimen US-Marcos kaangot sa kalinong.

Sa nagligad nga tuig, ginpatuman sang rehimen Marcos ang wala kaluoy nga kampanyang likidasyon kag pag-aresto sa mga konsultant sa negotiating panel sang NDFP. Duha ka konsultant ang ginpatay, isa ang gindeparesido kag duha ang ilegal nga gin-aresto. Sa subong, nagapabilin nga napriso sa bilangguan sang reaksyunaryo nga estado ang indi magnubo sa 17 ka konsultant sang NDFP.

Manuel Tinio. Ginpatay sadtong Abril 14. Pito ka beses nga gintiro pagkatapos nga madakop samtang nagamaneho sang motor sa dulunan sang San Miguel kag Ubay sa Bohol.

Rogelio posadas. Gin-abdak sadtong Abril 19 kag ginpagwa nga napatay sadtong Abril 20. Nagabyahe sadto si Posadas sa Aranda-La Castellana Road sa banwa sang Hinigaran, Negros Occidental sang ginharangan kag dakpon sang mga suldado. Ginpagwa siya nga napatay sa isa ka engkwentro sa Barangay Santol, Binalbagan pagkasunod adlaw. Gin-abdak man ang upod niya nga isa ka organisador sang mangunguma kag duha ka drayber sang mga motor nga ila ginasakyan.

Ariel Badiang. Ginbalita nga gin-abdak sadtong Pebrero 6. Ulihi nga nakita si Badiang sa Manolo Fortich, Bukidnon kung sa diin siya nagapapayo sa iya masakit. Wala pa siya ginalutaw sang militar tubtob subong.

Ruben Saluta. Gin-aresto sadtong Enero 30. Padayon nga nabilanggo si Saluta, 75, upod ang iya asawa nga si Presentacion Saluta, 63, pagkatapos gin-aresto sila sa ginadayunan nga balay sa Doña Soledad, Barangay Labangal, General Santos City. Gin-aresto man ang upod nila nga si Yvonne Losaria.

Eric Casilao. Gin-aresto sadtong Abril 1. Gindakop si Casilao sa Malaysia samtang nagatabok padulong Thailand. Padayon siya nga nabilanggo sa Davao.

MAGHIMAKAS PARA SA HUSTISYA!

Hustisya ang nagahiliugyon nga singgit sang pumuluyong Pilipino para sa tanan nga mga biktima sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang rehimen US-Marcos. Dapat lubos nga ibuyagyag, pamatukan kag sukton si Marcos sa mga patakaran sa pagpanumpo kag terorismo sang estado. Tipunon kag iti-on ang kaakig sang masa sa rehimen Marcos samtang nagahimakas para pasabton ang Duterte nga hubon sa iya mga krimen sa masa sa panahon sang paghari.